

Några rättsvårdande begrepp

Som fisketillsynsman finns det ett antal begrepp som man bör känna till. Det handlar om begrepp som gör det lättare att ta till sig rättsinformation från de rättsvårdande myndigheterna (polis, åklagare och domstolar), inte minst i fråga om domar som kan ge ledning vid framtida fisketillsyn. Men det handlar även om att kunna göra sig förstådd när man pratar med dessa myndigheter. Över huvud taget är det viktigt att alla parter som agerar rättsvårdande, vilket ju faktiskt fisketillsynsmännen gör, pratar samma språk så att man undviker missförstånd och allt som kan följa på det.

Gripa, anhålla och häkta

Gripande

Gripande innebär att man frihetsberövar någon som är misstänkt för brott. Polisen får i vissa brådskande fall gripa någon om det finns skäl för detta trots att det i normalläget krävs anhållningsbeslut för detta. Envar får dock gripa den som begått ett brott, varpå det kan följa fängelsestraff, om denne påträffas på bar gärning eller flyende fot. Detta kallas för envarsgripande. Envar får också gripa efterlysta personer.

Har man gripit någon så ska dessa skyndsamt överlämnas till polisen. Polisen skall då skyndsamt förhöra den gripne och åklagaren skall besluta om denne skall sättas på fri fot eller anhållas.

Anhållande

Anhållande skiljer sig mot gripande genom att det föregåtts av ett beslut av åklagare att en viss person som är misstänkt för brott ska anhållas.

Gripanden får enbart göras av en var då det kan följa fängelse på det brott som utförts.

Anhållande kan följas på gripande om åklagaren beslutar om detta efter det inledande förhøret som gjorts efter gripandet. Man får inte vara anhållen längre tid än nödvändigt och huvudregeln

säger att åklagaren redan samma dag eller senast dagen efter anhållandet måste bestämma sig för om den misstänkte skall begäras häktad eller släppas.

Häktning

Häktning innebär att någon under längre tid frihetsberövas och som grund för ett häkt-

ningsbeslut krävs att den misstänkte är skäligen misstänkt (den lägre misstankegraden) eller på sannolika skäl misstänkt (den högre misstankegraden) och straffpåföljden måste kunna bli minst ett år. Häktningsbeslut utfärdas av domstol och kan som längst vara frihetsberövad i 14 dagar varefter ny häkningsförhandling ska hållas om inte åtal har väckts.

Husrannsakan, beslag och förverkande

Att titta i någons väska, ryggsäck eller andra slutna utrymmen kan räknas som husrannsakan och får inte göras utan medgivande.

Husrannsakan

Med husrannsakan avses undersökning av hus, rum eller andra typer av slutna förvaringsställen som inte är tillgängliga för allmänheten. Det kan alltså handla om hus, ekonomibyggnader, båtar, bilar och bankfack. För att en husrannsakan ska få genomföras så måste det kunna antas att brott har begåtts. I huvudsak kan åklagare eller domstol, på begäran av åklagare, fatta beslut om husrannsakan. I enstaka fall kan enskilda poliser besluta om att genomföra husrannsakan. Husrannsakan får beslutas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller

för något annat motstående intresse.

Fisketillsynsman får inte genomföra husrannsakan!

Beslag

Beslag innebär att någons egendom tas om hand och som kan antas ha betydelse för utredningen av ett brott. Om ett brott kan ge mer än sex månaders fängelse som påföljd kan även sådant som blivit utbyte vid brottet tas i beslag. Detta innebär att exempelvis pengar som fått från ett brott kan beslagtas.

Förverkande

Förverkande innebär att egendom eller behållning av denna vid försäljning som är tagen i beslag kan beslutas tillfalla staten. Detta beslut tas av domstol eller åklagare (vid strafförelägganden, om egendomen ej är av betydande värde) och det som kan förklaras förverkat är det utbyte (vinst) som kommit av brottet. Detta kan handla om både egendom och värdet av den egendom som förklaras förverkad.

Även egendom som använts som hjälpmedel för att genomföra ett brott kan förklaras förverkad till staten. Vidare kan ersättningar för kostnader som uppkommit i samband med brott förklaras förverkade.

Misstankegrad

I Sverige finns fyra olika misstankegrader och dessa styr vilka tvångsmedel som de rättsvårdande myndigheterna får använda sig av. Dessa fyra är

1. Kan misstänkas;
2. Skäligen misstänkt;

3. På sannolika skäl misstänkt, och;
4. Tillräckliga skäl för åtal.

Kan misstänkas

Att någon kan misstänkas innebär att personen i fråga har haft möjlighet att begå ett brott, men att det inte finns något särskilt som tyder på att

denne begått brottet. På denna misstankegrad får inga tvångsmedel såsom husrannsakan, kroppsvisitation eller frihetsberövande följa.

Skäligen misstänkt

Om någon är skäligen misstänkt så finns det objektiva omständigheter, t ex vittnen som kan knyta den misstänkte till brottsplatsen, som talar för att den misstänkte är den som utfört brottet. På denna misstankegrad kan vissa tvångsåtgärder vidtas såsom kroppsvisitation och husrannsakan.

På sannolika skäl misstänkt

På sannolika skäl misstänkt är den som vid en objektiv bedömning kan anses berättigat misstänkt, exempelvis genom att ett vittne sett den misstänkte utföra brottet eller att det finns teknisk bevisning som binder den misstänkte till brottet.

Tillräckliga skäl för åtal

När åklagaren på objektiva grunder kan förvänta sig att nå en fällande dom genom att rätten anser att det är ställt bortom allt rimligt tvivel att den misstänkte gjort sig skyldig till brottet så anses det finnas tillräckliga skäl för åtal.

På bar gärning och flyende fot

På bar gärning

Begreppet bar gärning används ofta i brottsammanhang och det innebär att någon ertappas under pågående brott. Man måste alltså se att någon begår ett brott för att denne ska vara ertappad på bar gärning. På bar gärning kan också kallas ”på färsk gärning”.

På flyende fot

Att någon är på flyende fot innebär att någon flyr

direkt efter ett genomfört brott och att den som sett brottet direkt följer efter den flyende för att gripa denne. Har den misstänkte undkommit, om så bara för en liten stund, så betraktas denne ej längre vara på flyende fot. För att någon ska vara på flyende fot så måste den som förföljer denne således hela tiden ha visuell kontakt med den flyende.

Böter

När det gäller böter så ska dessa inte blandas ihop med de kontrollavgifter som i vardagslig tal kallas böter, exempelvis "parkeringsböter" eller de kontrollavgifter fiskevårdsområdesföreningar får ta ut vid överträdelser av deras fiskeregler. I Sverige finns det dock tre "riktiga" sorters böter som kan utdömas av domstol, åklagare eller polis:

1. Dagsböter;
2. Penningböter, och;
3. Normerande böter.

Dagsböter

Dagsböterna, vilket är det som det vanligaste när det handlar om fiskebrott, bestäms till ett vissta antal beroende på hur allvarligt brottet är och hur stor varje dagsbot bli är beroende av hur den bötfälldes ekonomi ser ut. Dagsböter döms ut av åklagare genom strafföreläggande eller av domstol.

Penningböter

Penningböter är bestämda engångsbelopp av det

slag som döms ut vid exempelvis trafikförseelser. Dessa kan dömas ut av polis, åklagare och domstol.

Normerande böter

Normerande böter enligt särskilda bestämningsgrunder används sällan, dock används dessa som påföljd vid en del fiskebrott. Exempelvis följer av Fiskelagens 41 § att om någon vid fiske i näringsverksamhet har begått brott enligt 37 eller 40 § genom att bedriva otillåtet fiske eller genom att brista i skyldigheten att lämna uppgift om fisket skall, om gärningen avser verksamhet som innefattar användning av fiskefartyg försett med motor och påföljden bestäms till böter, böterna bestämmas till ett krontal som motsvarar lägst tio och högst femhundra gånger antalet kilowatt i motorerna på fiskefartyget. Minsta bötesbelopp är ettusen kronor. De normerande böterna är således knutna till fiskefartygets motorstyrka. De normerande böterna döms ut av domstol eller åklagare (genom strafföreläggande).

Att tänka på

"På bar gärning" och "På flyende fot" är två begrepp som det är viktigt att man som fisketillsynsman har god insikt i. Detta så att man inte överträder sina befogenheter och själv råkar illa ut.

Är man osäker eller har man förlorat kontakten med den som flyr är det bättre att låta udda vara rätt och låta personen löpa än att ge sig in i en situation där risken är stor att man gör fel.